EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 27. 3. 2023
COM(2023) 182 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o určitých aspektoch týkajúcich sa skladovania plynu na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938

{SWD(2023) 73 final}

1. Úvod

Trhy s plynom začali vykazovať značné napätie už v roku 2021 a ceny plynu sa výrazne zvýšili. Vojenská agresia Ruska voči Ukrajine, ktorá začala vo februári 2022, mala za následok sériu prerušení dodávok plynu a výrazne zvýšila volatilitu cien plynu na svetových trhoch. S cieľom riešiť otázku ponuky a dopytu si tento vývoj pre EÚ a jej bezprostredných susedov, ktorí boli závislí od ruských dodávok plynu, vyžadoval silnú reakciu a opatrenia.

Rozsah nerovnováh na trhu s plynom a strach zo závažných prerušení dodávok, za ktorými nasledovali potenciálne vážne obmedzenia dodávok pre priemysel aj domácnosti, viedli k bezprecedentnej regulačnej reakcii. To prispelo k bezpečnosti dodávok plynu, čím sa zabezpečilo, že sa ceny plynu počas zimy 2022/2023 zmiernili.

Uskladňovanie plynu bolo už dôležitou súčasťou plánov Komisie týkajúcich sa pripravenosti na prekonanie zimy 2022/2023 z hľadiska plynu, ako aj počas nadchádzajúcich rokov, ako sa zdôrazňuje aj v pláne REPowerEU[1] a v oznámení Komisie s názvom Úspora plynu pre bezpečnú zimu[2]. Dobre naplnené zásobníky plynu konkrétne zabezpečujú dostupnosť plynu pre súkromné domácnosti aj podniky počas zimného vykurovacieho obdobia.

Ako ďalšie opatrenie sa nariadením o uskladňovaní plynu[3], ktoré bolo prijaté spoluzákonodarcami 27. júna 2022, vyžaduje od všetkých členských štátov, ktoré majú kapacitu na uskladňovanie plynu, aby zaistili, aby do 1. novembra 2022 boli ich podzemné zásobníky plynu naplnené aspoň do 80 % kapacity. Od roku 2023 budú musieť byť zásobníky plynu každoročne do 1. novembra naplnené na 90 %.

Ako dodatočná záruka primeranej úrovne naplnenia zásobníkov plynu v nadchádzajúcich rokoch sa v nariadení o uskladňovaní plynu stanovuje, že každý prevádzkovateľ zásobníka v EÚ musí byť certifikovaný. Táto certifikácia by mala byť zamietnutá alebo viesť k nápravným opatreniam, ak príslušné orgány dospejú k záveru, že osoba alebo subjekt, ktorý priamo alebo nepriamo kontroluje zásobník alebo uplatňuje akékoľvek právo vo vzťahu k tomuto zásobníku, by mohol ohroziť bezpečnosť dodávok energie EÚ.

V tejto správe sa hodnotí vykonávanie nariadenia o uskladňovaní plynu na základe informácií od členských štátov o ich opatreniach v oblasti uskladňovania plynu a ich postupoch certifikácie, ktoré sú doplnené údajmi z Eurostatu v súlade s článkom 17a nariadenia (EÚ) 2017/1938. V pracovnom dokumente útvarov Komisie, ktorý je sprievodným dokumentom k tejto správe, sa poskytujú podrobné informácie o opatreniach, ktoré prijali členské štáty s cieľom zabezpečiť, aby ich zásobníky plynu boli naplnené, ako aj analýza cien plynu v kontexte vykonávania nariadenia o uskladňovaní.

[1] COM(2022) 639 final.
[2] COM(2022) 360 final.
[3] NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2022/1032 z 29. júna 2022, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2017/1938 a (ES) č. 715/2009, pokiaľ ide o uskladňovanie plynu (Ú. v. EÚ L 173, 30.6.2022, s. 22).

2. Právny základ a kontext výročnej správy

K 1. novembru 2022 boli zásobníky plynu EÚ naplnené na 94,9 %. To výrazne presahuje cieľ 80 %, pričom všetky členské štáty dosiahli svoj cieľ stanovený v nariadení[4]. K 31. decembru 2022 predstavovala úroveň naplnenia v EÚ stále 83,4 %. Z hľadiska uskladňovania sa zdalo, že EÚ je dobre pripravená na zimu 2022/2023.

V článku 6d ods. 5 nariadenia sa uvádza, že Komisia musí predložiť Európskemu parlamentu a Rade výročné správy. Tieto správy musia obsahovať:

- prehľad opatrení prijatých členskými štátmi na splnenie povinností týkajúcich sa uskladňovania,
- prehľad času potrebného na certifikačný postup stanovený v článku 3a nariadenia (ES) č. 715/2009,
- prehľad opatrení požadovaných Komisiou na zabezpečenie súladu s trajektóriami plnenia a cieľmi naplnenia,
- analýzu potenciálnych účinkov tohto nariadenia na ceny plynu a potenciálne úspory plynu v súvislosti s článkom 6b ods. 4.

Táto správa prispieva k rozšíreniu vedomostnej základne o najlepších postupoch pri plnení zásobníkov.

3. Prehľad opatrení prijatých členskými štátmi na splnenie povinností týkajúcich sa uskladňovania

V nariadení o uskladňovaní plynu sa uvádza, že členské štáty musia prijať všetky nevyhnutné opatrenia na splnenie cieľov naplnenia. Ak je to možné, mali by sa zamerať na používanie trhových opatrení s cieľom predchádzať zbytočnému narušeniu trhu. Opatrenia však môžu zahŕňať regulačné opatrenia, finančné stimuly alebo kompenzácie pre účastníkov trhu.

V nariadení o uskladňovaní sa uvádza ilustratívny zoznam potenciálnych opatrení a nástrojov, ktoré členské štáty môžu na tento účel prijať. S cieľom získať spätnú väzbu k týmto návrhom Komisia na jeseň 2022 zaslala dotazník príslušným orgánom členských štátov, v ktorom sa ich pýtala na opatrenia a nástroje, ktoré použili na zabezpečenie naplnenia svojich zásobníkov plynu. V dotazníku sa zisťovali aj názory a posúdenia členských štátov, pokiaľ ide o účinnosť ich opatrení a ich slabých a silných stránok.

Podľa členských štátov k včasnému naplneniu ich zásobníkov účinne prispeli tieto opatrenia:

1. uloženie povinnosti prevádzkovateľom zásobníkov dosiahnuť minimálnu úroveň naplnenia v súlade s vnútroštátnym cieľom;
2. tendrovanie kapacity účastníkom trhu;

[4] Plynárenská infraštruktúra v Európe – Súhrnný inventár zásob plynu (agsi.gie.eu).

3. zavedenie mechanizmu, keď je celková upísaná kapacita pod minimálnou úrovňou naplnenia, napríklad vopred dohodnuté podmienky s účastníkmi trhu týkajúce sa doplnkového objemu;
4. zabezpečenie účinného využívania rezervovaných kapacít, a to uplatnením mechanizmu „využitia alebo straty“ alebo uložením pokút za nedodržiavanie podmienok;
5. a napokon, ak je nepravdepodobné, že uvedené opatrenia prinesú želané výsledky, určenie subjektu, ktorý nakúpi chýbajúcu kapacitu z veľkoobchodného trhu.

Okrem toho s odkazom na prílohu Ib k nariadeniu (EÚ) 2022/1032 Rakúsko a Nemecko uzavreli dohodu o cieli naplnenia a trajektórii plnenia podľa článku 6a, keďže tieto členské štáty majú spoločnú zodpovednosť za zásobníky Haidach a 7Fields[5].

Mechanizmom rozdelenia zaťaženia v rámci tohto nariadenia sa zabezpečuje, aby členské štáty bez zásobníkov na svojom území uskladňovali objemy plynu v susedných krajinách, ktoré zodpovedajú minimálne 15 % ich ročnej spotreby. Členské štáty však koordinované nástroje na naplnenie zásobníkov plynu využívali v obmedzenom rozsahu.

Taliansko a Grécko podpísali v septembri 2022 memorandum o porozumení, pokiaľ ide o uskladňovanie plynu. Dodávatelia plynu z gréckej vnútroštátnej prepravnej siete vďaka tomu mohli uskladňovať až 1,14 TWh plynu v Taliansku. Takéto dohody sú nevyhnutné v prípade členských štátov, ktoré na svojom území nemajú žiadnu kapacitu na uskladňovanie plynu. Estónska vláda dohodla nákup 1 TWh ako národnej strategickej rezervy, ktorá sa má uskladňovať v zásobníku v Lotyšsku.

Na seminári[6] o vykonávaní nariadenia o uskladňovaní plynu mnoho európskych združení, ktoré sú členmi Koordinačnej skupiny pre plyn, síce uznalo účinnosť tohto nariadenia, ale odporučilo intenzívnejšie využívanie trhových nástrojov na jeho účinné vykonávanie, najmä na zníženie nákladov na uskladňovanie.

Členské štáty zrealizovali v roku 2022 nebývalé investície, aby sa európska plynová infraštruktúra stala odolnejšou a aby sa zvýšil prístup ku skvapalnenému zemnému plynu (LNG) v regiónoch, ktoré sú silne závislé od ruského plynu. V roku 2023 sa preto situácia výrazne zmenila a členské štáty teraz môžu lepšie využívať trhové nástroje a menej sa spoliehať na „intervenčnejšie“ nástroje, ktoré boli potrebné v dôsledku neexistencie infraštruktúry alebo aby sa nimi zabránilo manipulácii s trhom zo strany prevádzkovateľov zásobníkov z krajín mimo EÚ.

V dôsledku všetkých týchto opatrení došlo k prekročeniu cieľa naplnenia na úrovni 80 % na rok 2022. K 1. novembru 2022 boli zásobníky plynu EÚ naplnené na 94,9 %, pričom všetky členské štáty dosiahli viac ako 80 % úroveň naplnenia (pozri tabuľku a graf nižšie). Lotyšsko, ktoré bolo jediným členským štátom s týmto údajom nižším ako 80 %, sa kvalifikovalo na obmedzenú povinnosť uskladňovania v dôsledku veľkej uskladňovacej kapacity v porovnaní s vnútroštátnou

[5] Dohoda zverejnená v rakúskom úradnom registri: https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/III/2023/16.
[6] Register expertných skupín Komisie a podobných subjektov (europa.eu).

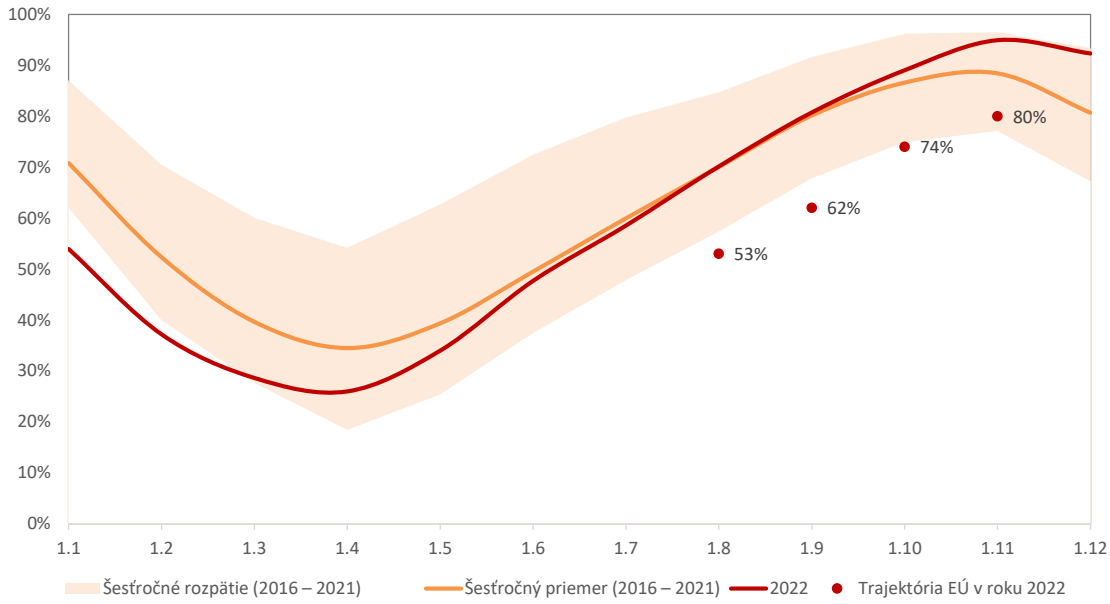
spotrebou. Úroveň naplnenia, ktorú dosiahlo Lotyšsko, vo veľkej miere presiahla jeho znížený novembrový cieľ stanovený na základe jeho vlastnej spotreby.

Tabuľka: Úrovne naplnenia k 1. novembru 2022

	Úroveň naplnenia (%)	Pracovný objem (plynu) (TWh)
AT	93,1	95,5
BE	100	7,6
BG	90,4	5,8
CZ	94,9	43,8
DE	99,2	245,2
DK	99,3	9,9
ES	94,8	35,3
FR	100	132,6
HR	97,0	4,8
HU	86,0	67,7
IT	95,5	193,4
LV	57,7	24,1
NL	91,8	138,9
PL	98,9	36,4
PT	98,3	4,0
RO	96,8	32,8
SE	92,9	0,1
SK	91,3	38,8
EÚ	**94,9**	**1 116,21**

Zdroj: Databáza AGSI k 1. novembru 2022

Graf: Úroveň naplnenia zásob EÚ a trajektória EÚ na rok 2022

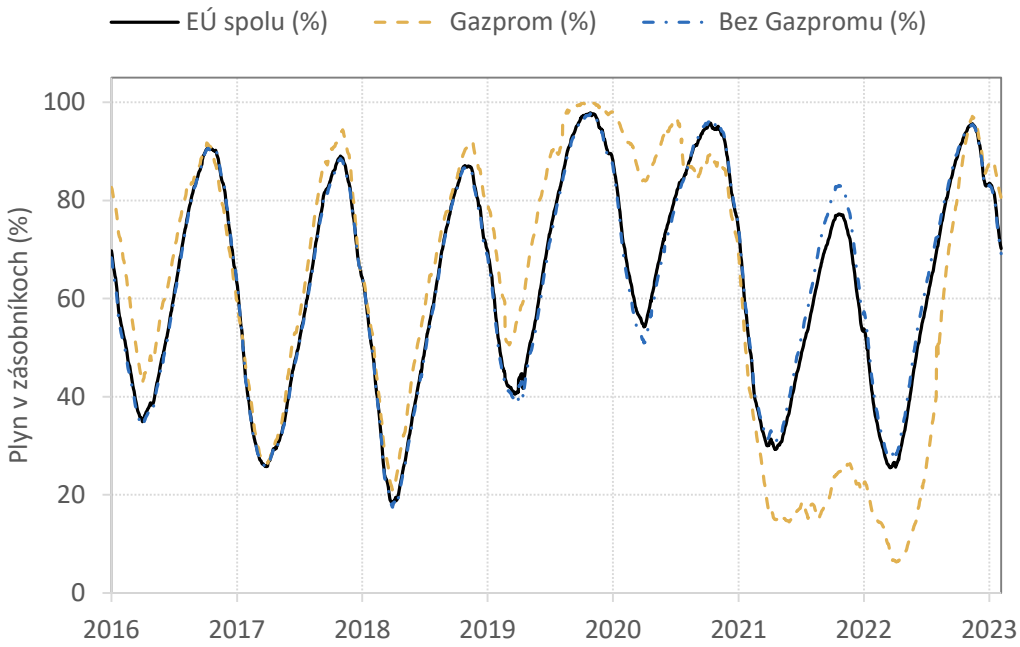

4. Zásobníky v EÚ, ktoré predtým vlastnila alebo prevádzkovala spoločnosť Gazprom

V roku 2021 spoločnosť Gazprom vlastnila alebo prevádzkovala približne 10 % uskladňovacej kapacity EÚ. Zásobníky spoločnosti Gazprom neboli pred začiatkom zimy 2021/2022 opätovne naplnené a na konci obdobia, keď sa plyn zo zásobníkov ťaží, boli takmer vyčerpané. Tieto zásobníky spoločnosti Gazprom boli príčinou zníženia priemernej úrovne naplnenia zásobníkov EÚ o 6 až 8 percentuálnych bodov na konci roka 2021 v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Nasledujúci graf zobrazuje vývoj objemov plynu v zásobníkoch vo vlastníctve alebo v prevádzke spoločnosti Gazprom (oranžová prerušovaná čiara) a ostatné zásobníky EÚ (modrá prerušovaná čiara). Čierna čiara zobrazuje plyn vo všetkých zásobníkoch v EÚ spolu.

Graf: Vývoj objemu plynu v zásobníkoch vo vlastníctve alebo v prevádzke spoločnosti Gazprom

V lete 2022 členské štáty so zásobníkmi, ktoré vlastnila alebo prevádzkovala spoločnosť Gazprom, prijali opatrenia na ochranu svojej energetickej bezpečnosti:

- Nemecko znárodnilo svoje zásobníky spoločnosti Gazprom, ktoré predtým vlastnila spoločnosť Gazprom Germania. Názov tohto nového subjektu je SEFE Securing Energy for Europe GmbH.
- Zásobník v Rakúsku bol poskytnutý inému prevádzkovateľovi v rámci novo zavedených pravidiel „využitia alebo straty“. Nemecko a Rakúsko podpísali 17. februára 2023 dohodu o prevzatí spoločnej zodpovednosti za používanie a plnenie zásobníkov zemného plynu Haidach a 7Fields a o preprave uskladnených objemov plynu v prípade nedostatkov. Dohoda nadväzuje na memorandum o porozumení, na ktorom sa Berlín a Viedeň dohodli v júli 2022. Tieto dva zásobníky umiestnené v Rakúsku už v minulosti používali aj nemecké, aj rakúske spoločnosti.
- V Holandsku vláda poverila štátom riadený subjekt s názvom Energiebeheer Nederland prepravou plynu do zásobníka Bergermeer s použitím nevyužitej uskladňovacej kapacity vrátane kapacity vo vlastníctve spoločnosti Gazprom.
- Česko uplatnilo pravidlo „využitia alebo straty“, aby prinútilo účastníkov trhu s voľnou uskladňovacou kapacitou nad určitou prahovou hodnotou vrátiť štátu miesta vtláčania. V rámci tohto pravidla bola uskladňovacia kapacita spoločnosti Gazprom v Dambořiciach odobratá a zaradená medzi osobitné aukčné opatrenia vlády. Medzi tieto opatrenia patrí možnosť bezplatných aukcií a platieb obchodníkom výmenou za uskladňovanie plynu.

V dôsledku týchto opatrení sa zásobníky, ktoré predtým vlastnila alebo prevádzkovala spoločnosť Gazprom, naplnili do 1. novembra 2022 v priemere na 94 % v porovnaní s úrovňou naplnenia 26 % k 1. novembru 2021.

V tabuľke ďalej je uvedená účinnosť opatrení prijatých členskými štátmi, ktoré zrušili alebo obmedzili vplyv spoločnosti Gazprom na uskladňovanie plynu. Porovnáva sa v nej súhrnná uskladňovacia kapacita vo vlastníctve alebo v prevádzke spoločnosti Gazprom za krajinu v novembri 2021 a novembri 2022.

Tabuľka: Kapacita zásobníkov vo vlastníctve alebo v prevádzke spoločnosti Gazprom podľa jednotlivých krajín v roku 2021 a zodpovedajúce úrovne naplnenia v novembri 2021 a novembri 2022

Krajina	**Kapacita vo vlastníctve/v prevádzke spoločnosti Gazprom v roku 2021 (TWh)**	**Miera naplnenia k 1. novembru 2021**	**Miera naplnenia k 1. novembru 2022**
AT	32,3	20 %	91 %
CZ	2,2	45 %	85 %
DE	58,2	27 %	94 %
NL	19,3	30 %	99 %
SPOLU	112,0	26 %	94 %

5. Nástroj agregácie dopytu podľa nariadenia Rady (EÚ) 2022/2576

V nariadení (EÚ) 2022/2576 prijatom Radou 19. decembra 2022 po návrhu Komisie[7] sa stanovuje nástroj agregácie dopytu, ktorým sa krajiny EÚ podporia pri zabezpečovaní dostatočných dodávok plynu na zimu 2023/2024. Mechanizmus spoločného nákupu zavedený týmto nariadením bude navyše kľúčový, aby sa predišlo tomu, že európske spoločnosti budú ponúkať rovnaký plyn a v dôsledku toho zvyšovať ceny.

Od krajín EÚ sa vyžaduje, aby agregovali dopyt na objemy plynu zodpovedajúce 15 % ich príslušných povinností naplnenia zásobníkov. Po prekročení 15 % bude agregácia dobrovoľná, no bude založená na rovnakom mechanizme.

Komisia na tento účel najala poskytovateľa služieb, aby zaviedol potrebné služby s cieľom agregovať dopyt európskych spoločností po plyne a prepojiť ho s najkonkurencieschopnejšími ponukami včasných dodávok na nasledujúcu sezónu plnenia zásobníkov. Po zosúladení dopytu s ponukou môžu spoločnosti dobrovoľne uzatvárať zmluvy o nákupe s dodávateľmi plynu, či už

[7] Nariadenie Rady (EÚ) 2022/2576 o posilnení solidarity prostredníctvom lepšej koordinácie nákupu plynu, spoľahlivých referenčných cien a cezhraničnej výmeny plynu (Ú. v. EÚ L 335, 29.12.2022, s. 1).

jednotlivo, alebo spoločne. To je výhodné najmä pre menšie spoločnosti a spoločnosti z vnútrozemských štátov s menším globálnym dosahom alebo menšou vyjednávacou silou. Spoločný nákup by mohol byť prínosom aj pre priemysel, ktorý spotrebúva plyn, ako napríklad v oblasti hnojív a keramiky.

Na účely vytvorenia spoločného nákupného mechanizmu spájajú svoje sily členské štáty EÚ, zmluvné strany Energetického spoločenstva a priemyselné subjekty z EÚ na rôznych fórach, aby poskytovali svoje odborné znalosti a poradenstvo Komisii. Robia tak prostredníctvom *ad hoc* riadiacej rady, regionálnych skupín a priemyselnej poradnej skupiny.

6. Prehľad času potrebného na postup certifikácie

Členské štáty by mali zabezpečiť, aby každý prevádzkovateľ zásobníkov vrátane prevádzkovateľov zásobníkov, ktorých kontrolujú prevádzkovatelia prenosovej sústavy, bol certifikovaný národným regulačným orgánom alebo iným orgánom určeným členským štátom. Tým sa má zabezpečiť, aby bezpečnosť dodávok energie alebo akýkoľvek iný základný bezpečnostný záujem v EÚ alebo v ktoromkoľvek členskom štáte nebol ohrozený vplyvom na prevádzkovateľa zásobníkov.

V nariadení o uskladňovaní sa uvádza, že certifikačný orgán vydá návrh rozhodnutia o certifikácii, pokiaľ ide o prevádzkovateľov zásobníkov, ktorí prevádzkujú podzemné zásobníky plynu s kapacitou nad 3,5 TWh, v prípade ktorých celkový objem v zásobníkoch, bez ohľadu na počet prevádzkovateľov, bol k 31. marcu 2021 a 31. marca 2022 naplnený na úrovni v priemere nižšej ako 30 % ich maximálnej kapacity alebo do 150 pracovných dní odo dňa doručenia oznámenia. V prípade týchto zásobníkov už mal certifikačný orgán vynaložiť úsilie na vydanie návrhu rozhodnutia o certifikácii do 1. novembra 2022.

Pre všetkých ostatných prevádzkovateľov zásobníkov musí certifikačný orgán vydať návrh rozhodnutia o certifikácii do 2. januára 2024 alebo do 18 mesiacov odo dňa doručenia oznámenia.

Komisia musí do 25 pracovných dní po takomto oznámení doručiť stanovisko k návrhu rozhodnutia o certifikácii certifikačnému orgánu. Certifikačný orgán musí zohľadniť stanovisko Komisie v čo najväčšej miere.

Certifikačný orgán musí prijať rozhodnutie o certifikácii do 25 pracovných dní od doručenia stanoviska Komisie.

V roku 2022 bol Komisii predložený len jeden návrh rozhodnutia o certifikácii, a to od Belgického federálneho výboru pre reguláciu elektrickej energie a plynu (CREG) v októbri 2022.

Komisia na podporu členským štátom pri vydávaní návrhov certifikácií zorganizovala osobitné stretnutie Koordinačnej skupiny pre plyn, aby poskytla praktické usmernenia certifikovaným prevádzkovateľom zásobníkov a vlastníkom. Komisia pripomenula, že certifikáciou by sa malo znížiť akékoľvek riziko v oblasti bezpečnosti dodávok plynu na regionálnej alebo vnútroštátnej úrovni a na úrovni celej EÚ, a to okrem iného v dôsledku:

a) vlastníctva, dodávky alebo iných obchodných vzťahov, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť motiváciu a schopnosť prevádzkovateľa zásobníka naplniť podzemný zásobník plynu;

b) práv a povinností EÚ vo vzťahu ku krajine mimo EÚ, ktoré vyplývajú z medzinárodného práva, vrátane akýchkoľvek dohôd uzatvorených s jednou alebo viacerými krajinami mimo EÚ, ktorých zmluvnou stranou je EÚ a ktoré sa zaoberajú otázkami bezpečnosti dodávok energie;

c) práv a povinností dotknutých členských štátov vo vzťahu ku krajine mimo EÚ, ktoré vyplývajú z dohôd, ktoré dotknutý členský štát uzavrel s jednou alebo viacerými krajinami mimo EÚ, pokiaľ sú tieto dohody v súlade s právom EÚ, alebo

d) akýchkoľvek iných osobitných skutočností a okolností prípadu.

Dôraz sa kladie na riziko bezpečnosti dodávok vyplývajúce z vlastníctva, ktoré by mohlo negatívne ovplyvniť schopnosť plnenia zásobníkov. Jedným z hlavných prvkov návrhu rozhodnutia o certifikácii je pojem „rozhodujúci vplyv“, ktorým je vlastníctvo alebo právo používať všetky aktíva podniku alebo ich časť, alebo práva alebo zmluvy, ktoré umožňujú vykonávať rozhodujúci vplyv na zloženie, hlasovanie alebo rozhodovanie orgánov podniku.

7. Prehľad opatrení požadovaných Komisiou na zabezpečenie súladu s trajektóriami plnenia a cieľmi naplnenia

V nariadení o uskladňovaní plynu sa uvádza mechanizmus monitorovania a presadzovania s cieľom zaznamenávať úrovne naplnenia v členských štátoch. Zabezpečuje sa tým nepretržitý pokrok v opätovnom plnení zásobníkov a zároveň sa tým ponecháva určitý stupeň flexibility na vtláčanie väčšieho alebo menšieho množstva plynu v závislosti od aktuálnych trhových cien. Touto požiadavkou sa zavádzajú priebežné dvojmesačné ciele, ale umožňuje sa odchýlka v tolerančnom rozpätí 5 %.

Ak sa členský štát značne a trvalo odchýli od trajektórie plnenia a ohrozí cieľ naplnenia, Komisia po konzultácii s Koordinačnou skupinou pre plyn a príslušným členským štátom vydá odporúčanie tomuto členskému štátu alebo iným dotknutým členským štátom o opatreniach, ktoré majú bezprostredne prijať. Ak bude po vydaní odporúčania pokračovať nedodržiavanie minimálnych cieľov naplnenia, Komisia môže vydať rozhodnutie o nadväzujúcich opatreniach.

Všetky členské štáty dodržali priebežné ciele stanovené na rok 2022 a ich minimálna úroveň naplnenia nezaznamenala značnú ani trvalú odchýlku od cieľa. Komisia preto nemusela v roku 2022 prijať opatrenia na zabezpečenie súladu s trajektóriami plnenia a cieľmi naplnenia.

Komisia 25. novembra 2022 prostredníctvom vykonávacieho nariadenia[8] stanovila priebežné ciele naplnenia zásobníkov plynu, ktoré musia členské štáty splniť v roku 2023, aby do 1. novembra 2023 dosiahli cieľ naplnenia zásobníkov plynu na úrovni 90 %. Ako sa plánuje v rámci nariadenia o uskladňovaní plynu, vo vykonávacom nariadení sa vymedzili priebežné ciele na 1. február, 1. máj, 1. júl a 1. september 2023 pre tie členské štáty, ktoré majú podzemné zásobníky na svojom území a prepojené s ich trhovou oblasťou. Tieto ciele vychádzali z návrhov, ktoré predložili

[8] Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2022/2301 z 23. novembra 2022, ktorým sa stanovuje trajektória plnenia s priebežnými cieľmi na rok 2023 pre každý členský štát s podzemnými zásobníkmi plynu na jeho území a priamo prepojenými s jeho trhovou oblasťou [C(2022) 8593] (Ú. v. EÚ L 305, 25.11.2022, s. 5 – 8).

členské štáty, z mier naplnenia za predchádzajúcich päť rokov a z posúdenia Komisie v súvislosti so všeobecnou situáciou z hľadiska bezpečnosti dodávok.

Komisia takisto viedla konzultácie s Koordinačnou skupinou pre plyn a nedávno zriadeným Výborom pre skladovanie plynu. Na rok 2023, na ktorý sa vzťahuje rozpätie piatich percentuálnych bodov, sú tieto záväzné ciele aj minimálnymi prahovými hodnotami, ktoré musia členské štáty dodržiavať, aby zabezpečili určitú úroveň bezpečnosti dodávok a opätovné naplnenie zásobníkov na zimu 2023/2024.

Tabuľka: Priebežné ciele na rok 2023 pre členské štáty s podzemnými zásobníkmi plynu, ako boli prijaté vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) 2022/2301

Členský štát	**Priebežný cieľ 1. februára**	**Priebežný cieľ 1. mája**	**Priebežný cieľ 1. júla**	**Priebežný cieľ 1. septembra**
AT	49 %	37 %	52 %	67 %
BE	30 %	5 %	40 %	78 %
BG	45 %	29 %	49 %	71 %
CZ	45 %	25 %	30 %	60 %
DE	45 %	10 %	30 %	65 %
DK	45 %	40 %	60 %	80 %
ES	59 %	62 %	68 %	76 %
FR	41 %	7 %	35 %	81 %
HR	46 %	29 %	51 %	83 %
HU	51 %	37 %	65 %	86 %
IT	45 %	36 %	54 %	72 %
LV	45 %	41 %	63 %	90 %
NL	49 %	34 %	56 %	78 %
PL	45 %	30 %	50 %	70 %
PT	70 %	70 %	80 %	80 %
RO	40 %	41 %	67 %	88 %
SE	45 %	5 %	5 %	5 %
SK	45 %	25 %	27 %	67 %

Komisia na účely stanovenia úrovní naplnenia zohľadnila odhady členských štátov a posúdenie minimálnej požadovanej technickej úrovne, a to pri zohľadnení kapacity naplnenia a ťažobnej kapacity každého zásobníka s cieľom do 1. novembra 2023 dosiahnuť úroveň 90 %.

8. Analýza potenciálnych vplyvov na ceny plynu a úspory plynu

Dôkladná príčinná analýza by si vyžadovala údaje z kontrafaktuálneho scenára, podľa ktorého by nariadenie o uskladňovaní neexistovalo, ale ostatné faktory (napr. globálny vývoj), ktoré ovplyvňujú európsku ponuku plynu a dopyt po ňom počas obdobia, v ktorom by platilo nariadenie o uskladňovaní, by zostali nezmenené. Pre kontrafaktuálny scenár neboli k dispozícii dostatočne podrobné informácie. Komisia preto vykonala normatívnu analýzu menej zameranú na príčiny.

Aj keď ceny dosiahli najvyšší vrchol v polovici/na konci augusta, nepodarilo sa zistiť priamu súvislosť medzi naplnením zásobníkov plynu a zvýšením cien. K prudkým nárastom cien napríklad došlo vo chvíli pomerne bežných a vyrovnaných mier vtláčania plynu do zásobníkov. Naopak, s blížiacim sa konečným termínom na splnenie cieľa naplnenia1. novembra, čo viedlo k dodatočnému úsiliu zameranému na uskladňovanie plynu v dôsledku začiatku vykurovacej sezóny, ceny boli v októbri a novembri už podstatne nižšie v porovnaní s predchádzajúcimi mesiacmi.

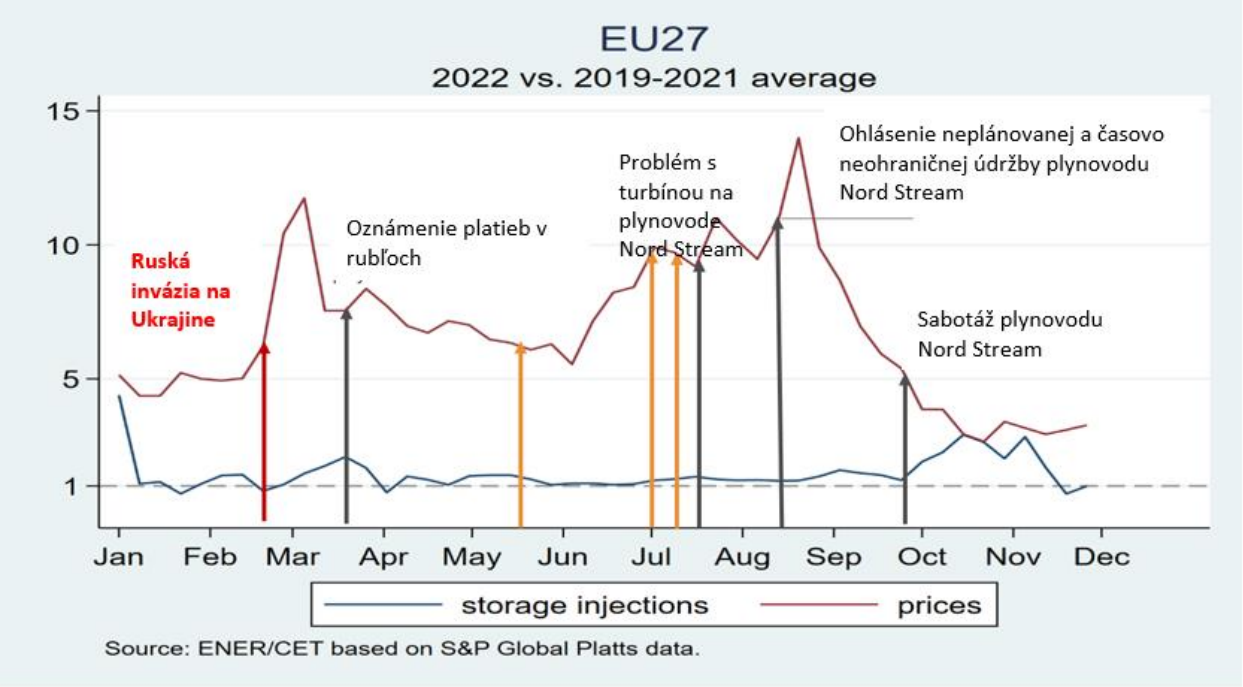
Uvedený graf zobrazuje pomer hodnôt za rok 2022 voči priemeru za obdobie 2019 až 2021 v prípade vtláčaní do zásobníkov aj cien. Cenový pomer 1 znamená, že ceny za rok 2022 sa rovnali priemeru za obdobie 2019 až 2021. Pomer väčší ako 1 znamená, že ceny boli vyššie v roku 2022; pomer 5 znamená, že ceny boli päťnásobne vyššie v roku 2022 ako priemer v období 2019 až 2021. Rovnaký výpočet sa vzťahuje aj na riadok o vtláčaní do zásobníkov.

Podľa tohto údaja sa relatívny vrchol cien nezhodoval s relatívnym vrcholom vtláčania do zásobníkov. Naproti tomu dostupné údaje naznačujú, že pri prudkom náraste cien plynu mohlo zohrávať významnejšiu úlohu kolísanie dodávok.

Napriek tomu nemožno vylúčiť, že za dočasným výrazným nárastom cien bolo intenzívne napĺňanie zásobníkov prevádzkovateľmi, či už s regulačnými intervenciami zo strany členských štátov, alebo bez nich, na základe nariadenia o uskladňovaní plynu. Komisia si je vedomá tvrdení, že postupnejšie dopĺňanie zásob, a to aj s využitím flexibility, ktorá vznikla vďaka priebežným cieľom na rok 2022 stanoveným na úrovni EÚ, mohlo pomôcť zmierniť vývoj cien.

Na základe dostupných údajov nemožno vyvodiť jasné závery o možnom prepojení medzi cieľmi uskladnenia a vývojom cien. Plynulým vtláčaním do zásobníkov sa obmedzilo riziko potenciálneho zníženia úrovní zásob na nebezpečnú úroveň.

V pracovnom dokumente útvarov Komisie, ktorý je sprievodným dokumentom k tejto správe, sa poskytujú ďalšie podrobnosti o metodike a kvantitatívnych výsledkoch analýzy.

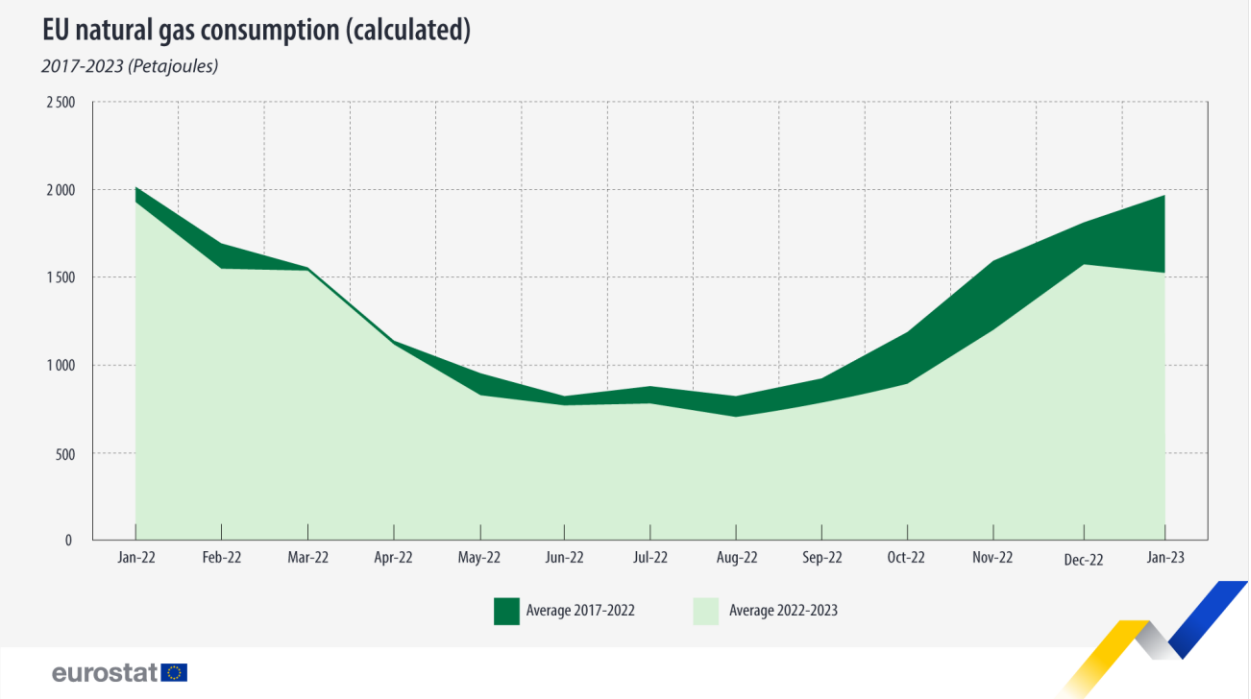

Členské štáty po prijatí nariadenia o znížení dopytu po plyne[9] okrem toho znížili svoj dopyt po plyne o 19 % v období od augusta 2022 do januára 2023, v porovnaní s priemerom za posledných päť rokov (pozri nasledujúci graf). Tým sa výrazne kompenzoval nedostatok ruského plynu, pričom v období od augusta 2022 do januára 2023 sa ušetrilo 42 miliárd metrov kubických plynu a zabezpečila sa flexibilita trhu s plynom. Na pozadí napätia na trhu s plynom sa na stretnutí Koordinačnej skupiny pre plyn vo februári 2023 uznalo, že zníženie dopytu bolo najúčinnejším opatrením, keďže zvýšenie dodávok je obmedzené kapacitami globálnej produkcie a podlieha globálnej hospodárskej súťaži.

V lete 2022 zníženie dopytu umožnilo vtláčanie do zásobníkov, zatiaľ čo opatrenia na zníženie dopytu obmedzili ťažbu počas zimy 2022/2023. Tým sa teda zabezpečili dostatočné úrovne zásob na zvládnutie zimnej vlny chladu.

Od začiatku zimy 2022/2023 preto flexibilita vytvorená znížením dopytu prispela vo februári 2023 k zníženiu ceny plynu z rekordných maxím na predvojnové úrovne.

[9] Nariadenie Rady (EÚ) 2022/1369 z 5. augusta 2022 o koordinovaných opatreniach na zníženie dopytu po plyne, ST/11568/2022/INIT (Ú. v. EÚ L 206, 8.8.2022, s. 1 – 10).

9. Záver

Členské štáty vynaložili v roku 2022 značné a nevídané úsilie na naplnenie zásobníkov. Došlo k prekročeniu cieľa na úrovni 80 % na rok 2022 podľa nariadenia EÚ o uskladňovaní. K 1. novembru 2022 boli zásobníky plynu EÚ naplnené na 94,9 %. Na konci roka 2022 bola priemerná úroveň stále vysoká, a to 83,4 %. Táto vysoká úroveň naplnenia veľmi pomohla posilniť bezpečnosť dodávok v zime 2022/2023, čo na druhej strane znížilo rizikovú prirážku na trhu s plynom na konci roka.

Členské štáty prijali všetky potrebné opatrenia, aby splnili ciele naplnenia, a to aj priebežné ciele. Niektoré členské štáty svoje ciele naplnenia výrazne prekročili. Všetky členské štáty dosiahli svoje minimálne trajektórie plnenia a ciele naplnenia EÚ v roku 2022. Mechanizmus minimálnych priebežných cieľov poskytol členským štátom dostatočný priestor na stanovenie svojich vlastných opatrení.

Všetky členské štáty so zásobníkmi využili súbor opatrení stanovený v nariadení o uskladňovaní. Váha odlišných opatrení sa medzi členskými štátmi líši. Ako prvú voľbu použili trhové opatrenia. Medzi ďalšie uprednostňované opatrenia patrila povinnosť uskladňovať určité minimálne objemy plynu, tendrovanie kapacít pre účastníkov trhu spolu so stimulmi na naplnenie zásobníkov a zabezpečenie účinného využívania zmluvných kapacít.

Popri povinnosti certifikovať prevádzkovateľov a majiteľov zásobníkov bolo cieľom nariadenia o uskladnení pomôcť predísť akémukoľvek škodlivému vplyvu krajín mimo EÚ na plnenie zásobníkov. V roku 2022 bol Komisii predložený jeden návrh certifikácie, ktorý bol schválený.

Hoci neboli certifikované žiadne iné zásobníky, členské štáty včas prijali opatrenia s cieľom predísť tomu, aby krajiny mimo EÚ negatívne ovplyvnili plnenie zásobníkov. V správach uviedli, že boli znárodnení vlastníci zásobníkov a vymenované štátne subjekty zodpovedné za plnenie. Hoci členské štáty musia stále Komisii predkladať svoje návrhy rozhodnutí o certifikácii, v súčasnosti neexistuje žiadny dôkaz o tom, že je plnenie zásobníkov na účely bezpečnosti dodávok ohrozené. Väčšina certifikácií bude musieť byť vydaná v roku 2023, aby sa predišlo škodlivému vplyvu na vlastníkov a prevádzkovateľov zásobníkov.

Na základe dostupných údajov nemožno dospieť k záveru, či a do akej miery majú ciele naplnenia stanovené nariadením o uskladňovaní plynu vplyv na ceny plynu. Závisia od mnohých faktorov, ktoré nesúvisia s uskladňovaním, ako sú dodávky cez plynovody, dostupnosť LNG, úspory plynu, počasie a prirážka spojená s rizikami bezpečnosti dodávok, ako ich vníma trh. Na základe prijatých príspevkov sa zdá, že existuje priestor pre vnútroštátne opatrenia, ktorými sa ciele EÚ vykonajú účinnejšie s cieľom predísť trajektóriám plnenia, ktoré majú vplyv na negatívny vývoj cien.

Vďaka nariadeniu o uskladňovaní po prvýkrát členské štáty prijímajú a vykonávajú opatrenia v oblasti uskladňovania v spoločnom rámci, ktorý umožňuje a podnecuje kombináciu trhovo orientovaných a regulačných opatrení s cieľom zabezpečiť minimálnu úroveň naplnenia. Hoci je to ešte obmedzené, je to takisto prvýkrát, čo členské štáty vyvíjajú osobitné opatrenia, aby mohli spoločne a cezhranične využívať uskladňovacie zdroje a súvisiace náklady. Komisia má v úmysle požiadať na konci zimy 2022/2023 členské štáty, aby podali správu o svojich skúsenostiach s týmito dojednaniami.